

SPECIFIČNOSTI SOFTVERA TEAMVIEWER ZA PODRŠKU TIMSKOM RADU NA DALJINU

THE CHARACTERISTICS OF TEAMVIEWER SOFTWARE SUPPORT FOR TEAM WORK AT DISTANCE

Marija Marković¹
Zoran Nikolić²
Radovan Milovankić³

Rezime: Zbog kontinuiranog razvoja i globalizacije savremene radne snage, sve više firmi i ustanova razmišlja o prihvatanju strategije rada na daljinu s ciljem uštede troškova i zadržavanja najkvalitetnijih radnika. Softversko rešenje TeamViewer, koje je predstavljeno u radu, doseže nove nivoe efikasnosti i delotvornosti jer omogućava korisnicima rad i međusobnu saradnju bez obzira na to gde se fizički nalaze. Njegovom primenom omogućava se povezanost korisnika na daljinu i njihova virtualna saradnja, što doprinosi porastu merljivih prednosti rada i učenja na daljinu, kako za radnike i poslodavce, tako za studente i predavače.

Istaknuto je da je TeamViewer jednostavan, brz i siguran program koji ima ulogu daljinskog upravljača. Posebna pažnja posvećena je scenarijima u kojima se on može koristiti. Pored mogućnosti primene ukazano je i na njegove nedostatke.

Ključne reči: Rad na daljinu, učenje na daljinu, softver TeamViewer

Abstract: Due to continuous development and globalization of the modern workforce, more and more companies and institutions think about the acceptance strategy of distance in order to save costs and retain quality workers. TeamViewer software solution, which is represented in the work, reaching new levels of efficiency and effectiveness because it lets users work and cooperation, regardless of where they are physically located. This application allows the connection to the remote user and their virtual cooperation, which contributes to increasing measurable benefits of work and distance learning, both for workers and employers, so for students and lecturers. It was emphasized that TeamViewer is a simple, fast and secure program that acts as a remote control. Particular attention is paid to scenarios in which it can be used. In addition to the possibilities of application and pointed to its shortcomings.

Keywords: Working distance, distance learning, software TeamViewer

1. UVOD

Ekspanzija Interneta može se ilustrovati poslednjim statističkim podacima na sledeći način: on obuhvata oko 1,3 miliona računara sa Internet adresama koje koristi skoro 30 miliona ljudi u više od pedeset zemalja; brzina razvoja Web-a, jednog od najvažnijih Internet servisa, je takva da se u sajber prostoru nalazi preko 200 miliona Web sajtova sa milijardama stranica, fotografija i drugih materijala.

¹ asistent, Fakultet za industrijski menadžment - Kruševac, mmarrija@gmail.com

² redovni profesor, Fakultet za industrijski menadžment - Kruševac, mznikolic@ptt.rs

³ student na master-studijama, Fakultet za industrijski menadžment - Kruševac, radovanmilovankic@gmail.com

Povezivanjem sve većeg broja univerziteta, fakulteta, koledža, škola, kompanija, preduzeća i građana na Internet, bilo pristupanjem preko regionalnih neprofitnih mreža ili pretplatom na informacione servise odgovarajućih profesionalnih kompanija, proširuju se mogućnosti za premošćavanje udaljenosti i vremena pristupa do krajnjih korisnika.

Zahvaljujući ubrzanom razvoju informaciono-komunikacionih tehnologija (multimedija, računarskih mreža, Interneta), mogućnost rada na daljinu, van tradicionalnog kancelarijskog prostora je postao logična posledica. **Rad na daljinu** (*telecommuting, e-commuting, e-work, telework*) je nov pojam koji podrazumeva rad od kuće ili s nekog drugog mesta koje može biti udaljeno od sedišta matične kompanije stotine kilometara. Ovakav vid rada odbacuje pravila klasične radne sredine sa fiksnim radnim vremenom zaposlenih, ograničenim radnim prostorom, svakodnevnim putovanjem na posao. Često se kaže da je 'posao ono što radite, a ne nešto do čega treba da putujete' ("*work is something you do, not something you travel to*").

Psiholozi tvrde da rad na daljinu odgovara i zaposlenima i njihovim poslodavcima, jer uvećava radnu motivaciju i zadovoljstvo poslom [13], a umanjuje stres i fluktuaciju. Ovi zaključci su zasnovani na meta-analizi 46 primera istraživanja rada na daljinu, sprovedenih na 12.833 zaposlene osobe [1].

Imajući u vidu sve pozitivne strane koje ovakav oblik poslovanja donosi i njegov pozitivan uticaj na okolinu [11], uz primenu pravnih, sigurnosnih i ostalih mehanizama i pravila u organizaciji rada [2], trebalo bi preispitati radne navike, i možda, preći na efikasniji i čoveku prirodniji način rada [15], [16], [17].

Jedan od oblika rada na daljinu je i **učenje na daljinu** (*distance learning, e-learning*). Kao što sam pojam govori, podrazumeva učenje koje ne zahteva fizičku prisutnost učenika i nastavnika na istom mestu. To znači da su oni prostorno, a nekad i vremenski, međusobno udaljeni. Korišćenjem savremenih komunikacijskih medija i izborom nastavnih metoda, vremenska i prostorna distanca mogu se prevazići [12]. Ovakav način obučavanja studenata pokazao se pogodnijim sa aspekta kvaliteta, ekonomičnosti, pragmatičnosti i fleksibilnosti u odnosu na tradicionalne metode, i relativno brzo je prihvaćen

E-learning kao način sticanja osnovnog ili novog znanja, usavršavanja, specijalizacije, prekvalifikacije, praćenja trendova u oblastima interesovanja ili rada, posebno je prilagođen čoveku današnjice. Podaci koji otkrivaju rast i primenu e-učenja, ma koliko da su iznenađujući, oslikavaju realnu potrebu savremenog čoveka i doba u kojem živi, a to doba je doba znanja.

Korisnici e-učenja nalaze se po čitavom svetu, iz privatnog su i društvenog sektora, od studentske, preko radne populacije, do posebnih grupa.

Najveći izazov savremenog društva je da svakom pojedincu omogućim obrazovanje kao jednu od osnovnih životnih potreba. U prilog tome ide i misao uglednog američkog profesora:

"Profesori odlaze sa pozornice mudrosti i postaju vodiči koji stoje sa strane."

Dr Joe Boland, Univerzitet Džordžija

Radi što efektnijeg obavljanja rada na daljinu, na tržištu postoji veliki broj raznih vrsta softvera sa širokim spektrom primene, a sve u zavisnosti od svrhe i potreba korisnika. Iz tog razloga, a i radi lakšeg nalaženja rešenja (softvera) za potrebe korisnika, u ovom radu biće predstavljeno softversko rešenje TeamViewer, verzija 5.0, za pristup i kontrolu na udaljenom računaru.

Pored pomenutog programa, na tržištu postoji veliki broj softvera sa istom ili sličnom namenom: GoToMyPC, I'm InTouch, ISL Light, GO-Global, IBM Director, LogMeIn, Netsupport Manager, Remote Desktop Connection TS, SimpleHelp, Timbuktu, TightVNC, Webex i drugi. TeamViewer je izabran zato što je besplatan za ličnu i nekomercijalnu upotrebu i jako jednostavan za rad.

Značaj ovoga rada je u obradi i prezentovanju efikasnog softvera TeamViewer u formi pogodnoj kako za shvatanje mehanizma rada na udaljenom računaru za početnike, tako i za jednostavno savladavanje i primenu od strane iskusnih radnika na daljinu.

2. PRIKAZ SOFTVERSKOG REŠENJA – TEAM VIEWER

U ovom delu biće izložene osnovne karakteristike i struktura softvera TeamViewer.

2.1. OSNOVNE KARAKTERISTIKE SOFTVERA TEAMVIEWER 5.0

TeamViewer je primenljiv kada postoji potreba da se od kuće pristupi podacima koji su na računaru na poslu, odnosno, kada je korisnik na poslovnom putu, a neophodni materijali na kućnom računaru, ili neko od korisnika u našem okruženju ima problem sa računarem i neophodno je bez fizičke prisutnosti pristupiti tom računaru i pomoći mu u otklanjanju kvara.

TeamViewer je jednostavan, brz i siguran program koji ima ulogu daljinskog upravljača (remote control application). Scenariji u kojima se može koristiti su:

- brza (ad-hoc) daljinska podrška kolegama, prijateljima, klijentima;
- daljinsko upravljanje operativnim sistemom, serverom kao i radnim stanicama (program se može instalirati tako da se pokreće sa operativnim sistemom i bez potrebe za prijavljivanjem korisnika za upravljanje datim računarem);
- deljenje radne površine (desktop-a) i prikazivanje on-line prezentacije, prezentacija nekog postupka i drugo;
- kopiranje fajlova i foldera sa udaljenog računara;
- mogućnost umrežavanja - VPN (Virtual private network);
- multimedijalne funkcije sa deljenim korisnikom (audio, video, chat);
- mogućnost video snimanja rada (intervencija, prezentacija nekog postupka, razgovor i drugo) na udaljenom računaru.

Program je besplatan i može se preuzeti (download) sa veb sajta proizvođača [4]. Veličina instalacionog fajla je 2,54MB za novu verziju TeamViewer 5.0. Program

uobičajeno koristi standardni HTTP protokol (port 80), što znači da korisnik neće imati problema sa zaštitnim zidom (firewall) kao ni sa blokiranim portovima. Optimizovani su kvalitet okruženja i brzina bez obzira koju konekciju klijent koristi (LAN ili Dial-up). Postoje i verzije TeamViewer Portable i TeamViewer Quick Support sa kojima nije potrebno instalirati program da bi radio, ni na klijentskoj, ni na serverskoj strani, a za samo pokretanje nisu potrebne administratorske dozvole (permission). Za nekoliko minuta i sa nekoliko klikova njime može ovladati i početnik u radu. Da bi se program koristio, pored Internet konekcije, ne postoje nikavi dodatni hardverski i softverski zahtevi. Dostupan je za sve operativne sisteme (Mac od Mac OS X 10.4 pa navise, kao i Windows, Vista, Windows 7, osim Windows CE/Mobile).

TeamViewer trenutno ima 60.000.000 korisnika u više od 50 zemalja, a dostupan je na 14 svetskih jezika.

2.2. OSNOVNA STRUKTURA SOFTVERA TEAMVIEWER 5.0

Odlike ovog softvera su takve da se nameće zaključak da su se njegovi tvorci vodili maksimumom **Genijalnost je u jednostavnosti.**

Nakon instalacije besplatne softverske varijante “**personal /non-commercial use**”, program korisniku automatski dodeljuje identifikacioni broj (ID broj), (*Slika 1. pozicija 1*), koji je neophodan za konekciju sa prtnerom na udaljenom racunaru, i šifru (*Slika 1. pozicija 2*). U prazno polje sa desne strane (*Slika 1. pozicija 3*), je potrebno uneti ID broj udaljenog računara sa kojim se želi uspostaviti konekcija.

Na *slici 1. pozicija 4* navedene su opcije vrsta rada koje se mogu uspostaviti sa udaljenim računarem. To su:

- **Remote Support** - omogućava deljenje radne površine (Desktop-a) i kontrolu nad udaljenim računarem;
- **Presentation** - pokazuje korisnikov desktop na udaljenom računaru;
- **File transfer** - za prenos datoteka sa korisnikovog računara na udaljeni računar kojem smo pristupili i suprotno (ova opcija je moguća i izborom moda Remote Support);
- **VPN** - za uspostavljanje VPN (Virtual private network) veze sa udaljenim računarem. Za ovu svrhu je neophodno da TeamViewer VPN bude instaliran.

Nakon izbora željenog moda (u ovom prikazu *Remote Support*) klikom na dugme **Connect to partner** (*Slika 1. pozicija 5*) uspostavlja se konekcija sa udaljenim računarem i na radnoj površini

(Desktop-u) korisnika pojavljuje se radna površina udaljenog računara nad kojim se želi preuzeti kontrola (Slika 2.).

Slika 1. Početni prozor

Slika 2 - Izgled prozora nakon konekcije sa udaljenim računarom

U donjem desnom uglu, na startnoj liniji, (Slika 2. pozicija 6) prikazan je ID broj udaljenog računara kojem je korisnik pristupio, dok je u gornjem delu desktop-a, ispod naslovne linije, traka sa alatima (Slika 2. pozicija 7) na kojoj su meniji sa naredbama od kojih su neke prikazane u Tabeli 1:

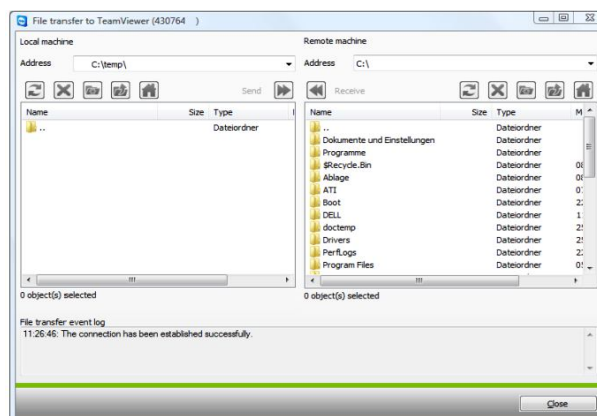
Tabela 1 - Naredbe iz trake sa alatima

	Close connection Prekinuti aktuelnu konekciju
	Actions <i>Switch sides with partner</i> - zamena kontrole nad računarom, ako je korisnik kontrolisao udaljeni računar, ovom akcijom udaljeni računar će kontrolisati korisnikov <i>Remote reboot</i> ☐ <i>Log off</i> - Odjava ili zamena korisnika na udaljenom (kontrolisanom) računaru (Log off from the system or switch user) ☐ <i>Reboot</i> - Restartovanje udaljenog računara ☐ <i>Reboot in safe mode</i> - Ponovo pokrenuti (Restart) udaljeni računar u bezbednom režimu (Safe mode) <i>Disable remote input</i> - deaktiviranje miša i tastature na udaljenom računaru <i>Show black screen</i> - zatamnjanje ekrana kontrolisanog računara tako da korisnik udaljenog računara ne vidi postupke korisnika koji ga kontroliše

	View
	Quality - kvalitet prikaza
	Scaling – podešavanja rezulucije prikaza udaljenog računara u odnosu na korisnikov, kao i veličine prikaza (Original, Scaled, Full Screen)
	Active monitor - <i>Show monitor / Show all monitors</i> – mogućnost istovremenog prikazivanja više kontrolisanih računara
	Screen resolution - podešavanje rezulucije kontrolisanog računara u slučaju loše Internet konekcije, manja rezolucija omogućava brži protok podataka
	Select single window - omogućava prikaz samo jednog prethodno izabranog prozora na udaljenom računaru
	Show whole desktop - prikaz cele radne površine (u slučaju da smo aktivirali prethodnu opciju <i>Select single window</i>)
	Refresh – osvežavanje radne površine udaljenog računara
	Remove wallpaper - uklanjanje pozadine udaljenog računara, a u cilju poboljšanja protoka podataka
	Show remote cursor - prikazivanje odnosno sakrivanje kursora miša na udaljenom računaru
	Audio/Video
<i>Voice over IP, My Video, Chat, Conference call</i> - mogućnost izbora neke od navedenih funkcija (konunikacija glasom, video prikaz, razgovor kucanjem poruka ili konferencijski poziv)	
	File Transfer
Omogućava prenos podataka sa udaljenog računara na korisnikov i suprotno (<i>Slika 3.</i>)	
	Extras
	Session Recording - (<i>Start, Pause, Stop</i>) - mogućnost snimanja svega što korisnik radi na udaljenom računaru. Snimanje se vrši u TeamViewer-ovom formatu .tvs i ne postoji mogućnost izmene sadržine snimljenog materijala, te se iz tog razloga može koristiti u svrhe revizije.
	VPN - <i>Start, Stop, Status</i> - (Status prozor u kojem se može videti IP adresa virtualne mreže) Aktiviranjem opcije VPN može se uspostaviti virtualna privatna mreža između korisnika i udaljenog računara. Dva računara koja su povezana VPN-om u zajedničku mrežu mogu pristupiti mrežnim resursima drugog računara na svom lokalnom računaru.
	Remote Update - Funkcijom daljinskog ažuriranja može se ažurirati TeamViewer na udaljenom računaru. Ova funkcija je posebno interesantna za ažuriranje TeamViewer-a na serverima. Uslov za ovu funkciju je da je TeamViewer na udaljenom računaru konfigurisan za automatsko pokretanje sa operativnim sistemom (ova opcija se bira prilikom instalacije TeamViewera).
	Remote System Info – ova opcija prikazuje podatke o udaljenom računaru (Basic information, Processor and Memory, Operating system, Devices, Network card)
	Connection Info... – prikazuje informacije o trenutnoj konekciji (korisnik-udaljeni računar) kao što su pravo pristupa, prenos podataka, TeamViewer verzija i drugo.)

U zavisnosti od potrebe korisnika za uspostavljanje konekcije sa udaljenim računarom, date su mogućnosti izbora određene naredbe, koje su predstavljene u *Tabeli 1*. Kako se najčešće primenjuje razmena podataka sa udaljenim računarom, u daljem izlaganju detaljnije je izloženo izvršavanje opcije "File Transfer". Za proučavanje ostalih naredbi autori rada preporučuju literaturu [5].

Klikom na **File Transfer** (*Slika 2. pozicija 8*), na traci sa alatima (*Slika 2. pozicija 7*), otvara se prozor (*Slika 3.*) koji omogućava korisniku da razmenjuje datoteke sa udaljenim računarom.

Slika 3 - Izgled prozora za razmenu datoteka sa udaljenim računarom

Tabela 2 - Tasteri za kontrolu operacija prenosa datoteka

	Refresh (Hotkey: F5) Refreshes the current folder.
	Delete (Hotkey: del) Deletes the selected files or folders.
	Create a new folder Creates a new folder.
	Browse to parent folder (Hotkey: Backspace) Moves to the parent folder.
	Browse to drives (Hotkey: Ctrl+Backspace) Moves to the drives view. You can also reach special Windows® folder such as <i>documents</i> and <i>desktop</i> here.
	Send (Hotkey: F11) Sends the selected files and folders to the remote machine.
	Receive (Hotkey: F11) Transfers the selected files and folders from the remote machine to the local machine.
Rename	To rename a file or folder click once on an already selected item to make the name editable.

Na levoj strani prikazanog prozora (*Slika 3*) je sistem datoteka korisnikovog računara, dok je na desnoj strani prikazan sadržaj datoteka udaljenog računara. Postoji nekoliko tastera za kontrolu operacija prenosa datoteka (*Tabela 2*).

3. PREDNOST I NEDOSTACI SOFTVERSKOG REŠENJA – TEAM VIEWER

Korišćenjem krilaticе “jednostavno-brzo-sigurno” (*Simple-fast-secure*) vlasnici programa TeamViewer u prvi plan ističu osnovne prednosti softvera TeamViewer:

- jednostavnu i brzu instalaciju programa, kao i mogućnost korišćenja verzija softvera TeamViewer Portable i TeamViewer Quick Support bez instalacije;
- moguće je ostvariti konekciju i preko Internet browser-a koristeći opcije Connecting Via the Web Connector i Connecting Via QuickConnect [5];
- TeamViewer podržava Windows i MAC operativne sisteme;
- pruža direktnu LAN konekciju preko TCP/IP protokola, dok je softver takođe pogodan za upotrebu u LAN mreži bez Internet veze;
- radi bez konfiguracije, čak i kroz zaštitne zidove (firewalls) i proksi servere (proxy servers);
- ima automatsku proxy konfiguraciju;
- Worldwide distributed routing servers čini TeamViewer vrlo brzim u međunarodnoj upotrebi;
- jednostavan i pregledan prikaz prozora i naredbi, sa velikim dijapazonom funkcija i performansi;
- mogućnost kreiranja VPN mreže sa udaljenim računarom;
- brza, jednostavna i ekonomična komunikacija sa udaljenim računarom, chat-om, glasovnom komunikacijom ili video komunikacijom;
- neograničena razmena podataka, bez obzira na veličinu i vrstu datoteka;
- obezbeđena je on-line podrška od strane stručnog tima TeamViewer-a [6].

TeamViewer GmbH je jedna od retkih kompanija na tržištu sa Sertifikatom Sistem menadžmenta kvalitetom (QMS) prema standardima ISO 9001, što je dodatna verifikacija i da izloženi program u ovom radu ispunjava međunarodne standarde kvaliteta [7]. TeamViewer je u nadležnosti Nemačke kompanije FIDUCIA IT AG koja je pored navedenog, kao operator centra za bezbednost podataka zadužena za još oko 800 nemačkih banaka, što znači da je predloženom softveru obezbeđena sigurnost i bezbednost. Pored navedenih sistema zaštite podataka i privatnosti, TeamViewer uključuje i zaštitu tehnologijama *RSA private/public key exchange* i *AES (256 bit) session encoding*, koje klijentu obezbeđuju punu zaštitu podataka i smatraju se potpuno bezbednim po važećim standardima [8].

Kao nedostatak se može istaći neophodnost instalacije iste TeamViewer verzije na oba računara, da bi se mogla uspostaviti konekcija. Zatim, nemogućnost da više od dva korisnika u isto vreme uspostave konekciju, (ta usluga je omogućena korisnicima Business, Premium i Corporate verzije programa koja se posebno plaća), kao i instalacija softvera na serverskim operativnim sistemima [9].

4. MOGUĆNOSTI PRIMENE

Generalno posmatrano, svaki korisnik želi da što više zahteva i poslova obavi jednim programskim rešenjem. Upravo, vođeni tom idejom, stručni tim TeamViewer-a pokušao je da u predstavljenom softveru ugradi sve one opcije koje bi bile od koristi korisniku za rad na udaljenim računarima (One-stop solution for remote access). U daljem izlaganju navedene su mogućnosti primene softvera TeamViewer [10].

- Rešenje za svaki slučaj, *sve-u-jednom* – daljinsko upravljanje i administriranje sistema, prezentacije, pristup udaljenim serverima, otuda upotreba istog za softversku podršku, prodaju i obuku;
- U komunikaciji sa poslovnim partnerima, kolegama, ali i mogućnost primene u organizaciji procesa učenja na daljinu [12], [14]. Sadrži originalne VPN-kanale, što daje mogućnost za kreiranje virtuelne privatne mreže sa udaljenim računarom;
- Multi-monitor podrška, prenošenje ili prikaz monitora po korisnikovom izboru. Mogućnost snimanja sesija daljinskog upravljanja/održavanja, kao filmova, za potrebe dokazivanja;
- Ima opciju za prikaz table za pisanje uključujući razne oblike, markere, boje, kao i mogućnost čuvanja snimka ekrana za neka buduća prikazivanja;
- Zatim, funkciju za zatamnivanje ekrana (Black screen), kada korisnik npr. pristupa sa udaljenog računara, svom računaru u kancelariji, a ne želi da to bilo ko vidi;
- Chat, audio i video funkcija, kao i konferencijski poziv, za komunikaciju sa udaljenim partnerima uz mogućnost kreiranja partner liste. Neograničena razmena podataka sa udaljenim računarom uz obezbeđenu privatnost i sigurnost.

5. ZAKLJUČAK

Rad na daljinu poslednjih godina postaje sve značajniji, bilo kao posao s punim radnim vremenom ili kao honorarni posao (*part - time*) kojim se dopunjuje kućni budžet. Kancelariju u danasnje vreme može predstavljati bilo koje mesto gde postoji pristup telefonu, telefaksu i računaru. *Međunarodna organizacija rada - ILO (International Labour Organization)* rad na daljinu definiše kao rad koji se izvodi na lokaciji udaljenoj od kancelarije, na kojoj radnik nema kontakta s drugim kolegama, ali može s njima komunicirati upotrebom savremene tehnologije. Zbog kontinuiranog razvoja i globalizacije savremene radne snage, sve više firmi razmišlja o uvođenju strategije rada na daljinu s ciljem uštede troškova i smanjivanja emisija ugljen-dioksida.

Firma Cisco doseže nove nivoe efikasnosti i delotvornosti otkad omogućava radnicima rad i međusobnu saradnju bez obzira na to gde se fizički nalaze. Prema podacima Ciscove grupacije zadužene za Internet poslovanje (*Internet Business Services Group*), ogranka zaduženog za globalno strateško savetovanje, procenjuje se da je firma ostvarila godišnju uštedu od 277 miliona USD zahvaljujući povećanoj produktivnosti koja je rezultat odluke da omoguće radnicima rad kod kuće ili na nekoj drugoj udaljenoj lokaciji.

Pored toga, uvođenjem tehnoloških rešenja koja omogućavaju povezanost radnika na daljinu (poput softverskog rešenja TeamViewer), doprinosi se porastu merljivih prednosti rada na daljinu i za radnike i za poslodavce.

LITERATURA

- [1] <http://www.psihologija-blog.com/home/rad-na-daljinu-dobar-i-za-poslodavce-i-za-zaposlene>
- [2] http://resourcecentre.etuc.org/linked_files/documents/agreement%20telework%20HR.pdf
- [3] www.link-elearning.com
- [4] www.teamviewer.com
- [5] http://www.teamviewer.com/download/teamviewer_manual.pdf
- [6] www.support.teamviewer.com
- [7] http://www.teamviewer.com/products/iso9001_certificate.pdf
- [8] http://www.teamviewer.com/images/pdf/TeamViewer_SecurityStatement.pdf
- [9] http://www.teamviewer.com/images/pdf/TeamViewer_brochure.pdf

- [10] http://www.teamviewer.com/images/excel/TeamViewer_Benchmark.xls
- [11] Nikolić, Z., Milosavljević, B., Nikolić, M.; *Rad na daljinu – oblik rada budućnosti*, XV konferencija o računarskim naukama i informacionim tehnologijama – YU INFO 2009, Kopaonik, Mart 2009.
- [12] Milosavljević, B., Krstić, M., Bojković, R.; *Prilog konceptiranju učenja na daljinu*, XIV Skup Trendovi razvoja: “Efikasnost i kvalitet bolonjskih studija”, Kopaonik, 2008.
- [13] <http://www.economy.rs/elektronsko-poslovanje/4657/it-vesti/Rad-van-kancelarije-omogucava-bolji-kvalitet-zivota.html>
- [14] http://vesti.kombib.rs/Racunari_u_obrazovanju_na_daljinu.html
- [15] http://hr.wikipedia.org/wiki/Rad_na_daljinu
- [16] http://www.usg.edu/hr/manual/teleworking_flexitime_policy/
- [17] <http://www.comtradegroup.com/VeselinJevrosimovic/category/6.aspx>